

Élet a reformáció korában

Élményszerű időutazás

Általános iskolai kreatív projektnap

5 állomás • 5 csoport • 2 tanóra

Sola Scriptura
Sola Fide
Sola Gratia
Solus Christus
Soli Deo Gloria

SZENT
BIBLIA

Hit
Ismeret
Közösség
Kreativitás
Jövő

1. Ízek a reformáció korából

2. Miről mesél az öltözet?

5. Hogyan terjedt az üzenet?

Gondolat
Nyomtatás
Terjedés
Változás

5 csoport
egy közös úton

3. Egy nap a korabeli iskolában

4. Közösséget teremtő
ének és zene

„Lábam előtt mécses a te Igéd,
ösvényem világossága.”

Zsoltárok 119,105

Valósítsátok meg az iskolában!

Iskolai projekt reformáció ünnepére.

KUTATÁS

ALKOTÁS

MEGOSZTÁS

HATÁS

Élet a reformáció korában – élményszerű időutazás

A tanulók nem egyszerűen információkat kapnak, hanem lehetőségük nyílik megfigyelni, alkotni, énekelni, együttműködni, kóstolni. A tanulókat 5 csoportra osztjuk, a csoportok forgószínpadszerűen haladnak végig az öt állomáson. Minden állomás teljesítése után egy, az adott témához kapcsolódó jelképet kapnak egy A4-es lapon, a jelképek hátoldalán egy bibliai Ige (lehet másik Igét is választani) egy-egy részlete szerepel. Miután minden csoport végigjárta az öt állomást, a tanulók a megszerzett 5 töredékből összeállítják a reformáció egyik meghatározó Igéjét, azaz kapnak egy bibliai üzenetet.

1. állomás: Ízek a reformáció korából.
2. állomás: Miről mesél az öltözet?
3. állomás: Egy nap a korabeli iskolában
4. állomás: Közösséget teremtő ének és zene
5. állomás: Hogyan terjedt az üzenet?

1. állomás: Ízek a reformáció korából.

Jelkép: fonott kosár

Igerészlet a jelkép hátoldalán: Lábam előtt

A tanulók felismerik, hogy az étkezés az adott korszak természeti adottságairól, kereskedelméről, társadalmi különbségeiről és mindennapi életéről is árulkodik. A tanulók élményszerű módon megismerik a reformáció korának étkezési szokásait és jellemző alapanyagait. Az asztalt egyszerűen, természetes anyagokkal érdemes berendezni. Nem szükséges költséges díszlet.

Felhasználható anyagok: egyszínű vászon, fa vágódeszkák, fonott kosara, cserépedények, vászonzsákok, gyümölcsök (alma, körte, szilva, dió, aszalt gyümölcsök), lepénykenyér, durva asztali só, méz, gyógynövények. Az asztalon nem szükséges minden felsorolt alapanyagot valódi formában elhelyezni. A gyorsabb lebonyolítás és az élelmiszerbiztonság érdekében az alapanyagok egy részét képkártyák is helyettesíthetik. Javasolt alapanyagok vagy kártyák: hagyma, kása, káposzta, tojás, hal, sajt. Megtévesztő elemek: csokoládé, banán, paprikás krumpli, kukoricapehely, paradicsom, főtt kukorica. A cél az, hogy a tárgyak és az alapanyagok segítsék a tanulókat a reformáció korának elképzelésében.

- Egy reformációkorabeli asztal összeállítása lásd (melléklet).

Nem mindenki ugyanazt ette. Egy módosabb család többféle alapanyagokhoz és drágább fűszerekhez is hozzájuthatott. Képzeljétek el, hogy egy 16. századi magyar család otthonába

érkeztetek! Nincs hűtőszekrény, nincs közeli szupermarket, és nem lehet minden évszakban minden élelmiszert megvásárolni. A család abból készíti el az ételét, amit megtermel, amit a környéken beszeréz vagy hosszabb ideig el tud tárolni. A feladatotok, hogy megterítsétek az asztalukat.

- Kóstoló

A kóstoló után megkapják a jelképet, ami egy A4 lapon egy kosár, a hátulján pedig az ígerészlet: mécses

2. állomás: Miről mesél az öltözet?

A viselet kifejezte az ember társadalmi helyzetét, foglalkozását, anyagi lehetőségeit és közösségi hovatartozását is.

Jelképe: korabeli ruhadarab

A jelkép hátoldalán szereplő ígerészlet: Lábam előtt

- tizenkét kivágható képkártya
- tizenkét kivágható leíráskártya
- egy megoldókulcs az állomásvezetőnek
- egy kosár, láda vagy asztalfelület a kártyák elhelyezéséhez
- a csoportok számára egy ruhadarabot ábrázoló A4-es jelkép, a jelkép hátoldalán a „mécses” szó
- opcionálisan néhány megérinthető anyagminta, például vászon, gyapjú, bőr vagy prémies anyag.

A tanulók megismerik a reformáció korában viselt néhány jellegzetes ruhadarab nevét és rendeltetését. Képek, rövid leírások és névkártyák segítségével megkeresik, melyik elnevezés

melyik ruhadarabhoz tartozik (melléklet). Közben felismerik, hogy az öltözet utalhatott az ember foglalkozására, anyagi helyzetére, életkorára és közösségi szerepére is.

A tanulók megkapják a ruhadarabok nevét tartalmazó kártyákat és a képeket. Elolvassák a leírást és megkeresik a ruhadarabokat, a leíráskártyát a kiválasztott képkártya mellé helyezik. Miután elkészültek, a csoport megkapja a megoldókulcsot, s az esetleges hibákat az állomásvezetővel közösen kijavítják.

A pedagógus vagy az állomásvezető az ellenőrzés után felteheti a következő kérdéseket:

- Melyik elnevezés volt teljesen új számotokra?
- Melyik ruhadarabot viselték a fejen?
- Melyik női és melyik férfi viselethez kapcsolódott?
- Melyik ruhadarab készülhetett egyszerűbb, és melyik díszesebb anyagból?
- Melyiknek van ma is hasonló rendeltetésű megfelelője?

A párosítás ellenőrzése után az állomásvezető röviden összefoglalja a tapasztalatokat és elmondja, hogy a ruhadarabok neve, anyaga és formája sokat elárulhatott viselőjük életéről. Más ruhára volt szüksége annak, aki a földeken vagy egy műhelyben dolgozott, és más öltözetet viselhetett egy módosabb ember.

A csoport megkapja a korabeli ruhadarabot ábrázoló jelképet a hátoldalán az ígérészlettel.

A csoport a jelképet a gyűjtőborítékba helyezi. A hátoldalon található szót még nem kapcsolják össze az előző állomáson megszerzett ígérészlettel. A teljes bibliai üzenetet csak mind az öt állomás teljesítése után állítják össze.

3. állomás: A korabeli iskolában

Jelképe: nyitott könyv vagy lúdtoll

A jelkép hátoldalán szereplő ígérészlet: a te Igéd,

A reformáció fontosnak tartotta a tanulást, az olvasást és az anyanyelvi műveltséget.

Iskolába járni kiváltság volt. A 16. században az iskolába járás lehetősége sok gyermek számára kiváltságnak számított. Nem létezett minden gyermekre kiterjedő tankötelesség. Az oktatáshoz való hozzáférés függött a család lakóhelyétől, anyagi helyzetétől és attól is, hogy szükség volt-e a gyermek munkájára. A szegényebb családok és a falvakban élők gyermekei, különösen a lányok, ritkán juthattak oktatáshoz. Kálvin János felismerte, hogy szükség van olyan emberekre is, akik tudnak olvasni, gondolkodni, ill. tanítani. Kálvin Genfben részt vett annak az iskolarendszernek a megszervezésében és megerősítésében, amely minden gyermek taníttatására törekedett, és a szegény családok gyermekei számára is lehetővé tette a tanulást. Kálvin és lelkész társai részt vettek az anyagi támogatás megszervezésében, tanárokat kerestek, és a város vezetőit is igyekeztek megnyerni az iskola támogatásához. Aki iskolába járhatott,

olyan tudást szerezhetett, amely jelentősen megváltoztathatta az életét. Genfben a reformáció elfogadását követően a nyilvános elemi oktatást kötelezővé tették, és a fiúk, valamint a lányok számára is lehetőséget biztosítottak az ingyenes tanulásra. Megtanulhattak olvasni, írni és számolni. Képesé válhatott arra, hogy könyveket olvasson, levelet írjon, eligazodjon a nyomtatott szövegek között, és egyre önállóbban ismerje meg a Biblia tanításait. A korabeli iskolák egyszerűek voltak. A tanulóknak nem volt külön tankönyvük, füzetük és tolltartójuk. Egy könyvet gyakran többen használtak. A kisebb gyermekek betűtábláról tanultak, a betűvetést pedig palatáblán, viasztáblán vagy kevés papíron gyakorolták. A tanításban fontos szerepet kapott a hangos olvasás, az ismétlés, a memorizálás és az éneklés.

Feladat: A genfi iskola titkos üzenete (lásd melléklet!)

A betűket egy számpár helyettesíti. Az első szám a sort, a második szám az oszlopot mutatja.

A titkos üzenet megfejtése: **A TANULÁS LEHETŐSÉG MINDEN GYERMEKNEK!**

A sikeres megfejtés után a csoport megkapja a nyitott könyvet vagy lúdtollat ábrázoló jelképet, amelynek hátoldalán ez az ígérészlet olvasható: a te Igéd,

4. állomás: Közösséget teremtő ének és zene

Jelképe: hangjegy

A jelkép hátoldalán szereplő ígérészlet: világossága. Zsoltárok 119, 105

A közös éneklés a hit megélésének, a tanítás és az üzenet továbbadásának és a közösség összetartozásának egyik fontos eszköze volt.

Latin nyelven szólaltak meg az énekek a középkorban. Ezeket elsősorban papok, szerzetesek, kántorok és képzett énekesek énekelték. A templomba járók nem mindig értették pontosan az énekek szövegét, és az éneklésbe sem mindig tudtak bekapcsolódni. A reformátorok fontosnak tartották, hogy a gyülekezet ne csupán hallgatója, hanem aktív résztvevője legyen az istentiszteletnek, ezért egyre nagyobb szerepet kaptak az anyanyelven énekelhető gyülekezeti énekek. A közös éneklés segítette a bibliai tanítások megjegyzését, erősítette az emberek hitét, és közösséget teremtett. Az ének különleges üzenethordozóvá vált. Olyan emberek is meg tudtak jegyezni egy dallamot és egy rövid énekszöveget, akik még nem tudtak olvasni.

Feladat: szabadon választott ének megtanítása minden csoporttal.

A projekt zárásaként az 5 csoport megtekinti az 5. állomáson alkotott plakátokat, majd együtt elénekli a megtanult éneket.

Énekjavaslat (megmutatni és megtanítani egy latin nyelvű éneket egy vagy több szöveggel):

Ubi caritas et amor, ubi caritas Deus ibi est (Ubi káritász et amor, ubi káritász Deusz ibi eszt). <https://www.youtube.com/watch?v=HBFTO1W5R-o&t=24s>

A feladat teljesítése után a csoport megkapja a hangjegyet ábrázoló jelképet. A hátoldalán ez áll: világossága. Zsoltárok 119, 105

Háttérinformáció: <https://reformatus.hu/oktatas/hirek/vilagszinten-egyedulallo-kincs-a-magyar-reformatus-gregorian-zene/>

5. állomás: Hogyan terjedt az üzenet? (Vizuális kommunikáció.)

Téma: vizuális kommunikáció, tömegkommunikáció és médiatudatosság

Jelképe: nyomóbetűt vagy régi nyomdagépet ábrázoló kép

A jelkép hátoldalán szereplő igerészlet: ösvényem

A könyvnyomtatás, a röplapok, a fametszetek és más képi eszközök jelentősen felgyorsították az új gondolatok, eszmék, azaz a reformáció terjedését. Az állomás célja, hogy a tanulók felismerjék hogy a reformáció terjedésében meghatározó szerepet kapott a könyvnyomtatás. Az állomás összekapcsolja a reformáció korának kommunikációs eszközeit a mai tömegkommunikációval. A tanulók megvizsgálják, hogyan kelti fel egy üzenet a figyelmet, kikhez szól, mit akar elérni, és miből állapítható meg, hogy megbízható-e.

A könyvnyomtatás előtt a könyveket és más iratokat kézzel másolták. Egy hosszabb mű elkészítése sok időt és nagy szakértelmet igényelt. A kézzel másolt könyvek drágák voltak, ezért csak kevesen engedhették meg maguknak, hogy könyvet vásároljanak. A könyvek mellett rövidebb és olcsóbb kiadványokat is nyomtattak úgy mint röplapokat, falragaszokat, vitairatokat, prédikációk nyomtatott változatait, képekkel ellátott nyomtatványokat, gúnyiratokat. A reformáció korában a röplapok különösen jelentős szerepet kaptak. Rövidek, olcsóbbak és könnyen terjeszthetők voltak. Luther és kortársai felismerték, hogy egy tömören megfogalmazott, érdekes címmel és figyelemfelkeltő képpel ellátott írás sok emberhez eljuthat. A 16. században még nem létezett rádió, televízió, internet, közösségi média, a nyomtatás azonban lehetővé tette, hogy ugyanaz az üzenet a korábbinál jóval nagyobb célközönséghez jusson el. Az olvasni nem tudó emberek gyakran úgy ismerték meg a tartalmukat, hogy valaki felolvasta vagy elmagyarázta nekik. A mai reklám, szórólap, plakát, internetes bejegyzés és rövid videó sok szempontból hasonló kommunikációs feladatot lát el: igyekszik megragadni a figyelmet, egy meghatározott közönséghez szól, és valamilyen cselekvésre szeretné ösztönözni az embereket.

A mai tömegkommunikáció sokszor alkalmazza a reklámokat. A reklám elemei (ezeket felhasználják a feladat teljesítésénél):

- rövid és könnyen megjegyezhető cím,

- feltűnő kép,
- jellegzetes színek,
- könnyen felismerhető jelkép,
- ismétlés,
- érzelmeket megszólító szavak,
- cselekvésre hívó felszólítás (Olvasd el! Gyere el! Próbáld ki! Oszd meg!)

Feladat: Öt üzenet, öt plakát (ahány csoport van). A csoportok készítsenek egy-egy plakátot, melyeket majd az iskola folyosójára vagy közösségi terébe a faliújságra!

Kellékek: 5db A3 lap, színes és fekete-fehér újságok, színes ceruzák, ollók, zsírkréta, ragasztó

Minden csoport készítsen egy A3 méretű reklámplakátot a számára kijelölt témához! A plakát legyen figyelemfelkeltő, könnyen érthető, és tartalmazzon rövid, cselekvésre ösztönző felszólítást. A tanulók újságokból képeket, szavakat és betűket vághatnak ki, valamint rajzolhatnak is.

1. csoport: Megnyílt a város új nyomdája!

Készítsetek korabeli hatású plakátot az új nyomda megnyitásáról! Adjatok nevet a nyomdának (például Világosság Nyomda) és tervezetek hozzá cégért, azaz könnyen felismerhető jelképet! A plakát mutassa meg, miért jelentett nagy változást a könyvek és rölapok gyorsabb sokszorosítása! A plakát hívja meg a város lakóit, hogy nézzék meg az új csodát!

2. csoport: Iskolai könyvcseré program

Készítsetek plakátot egy iskolai könyvcseré meghirdetéséhez! Mutassátok be röviden, hogyan lehet részt venni benne, és miért érdemes a már elolvasott könyveket továbbadni!

3. csoport: Fedezd fel a hangoskönyveket!

Készítsetek plakátot, amely felkelti a diáktársaitok érdeklődését a hangoskönyvek iránt! Jelenítsétek meg, mikor, hol és miért érdemes hangoskönyvet hallgatni! „Hunyd be a szemed és indulhat a történet!”

4. Iskolai podcast indul

Készítsetek plakátot egy új iskolai podcast indulásáról! Adjatok nevet a műsornak és tervezetek hozzá jelképet! A podcastban érdekes emberek mesélnek életükről, munkájukról és inspiráló történeteikről. Hívjátok meg diáktársaitokat a műsor meghallgatására és kérjétek tőlük ajánlásokat, hogy kiket látnának szívesen a műsorban!

5. Gondolkodj, mielőtt megosztod!

Készítsetek médiatudatosságra nevelő plakátot! Hívjátok fel a figyelmet arra, hogy a gyorsan terjedő üzenet nem feltétlenül igaz! Mutassátok meg, milyen kérdéseket érdemes feltenni egy hír vagy internetes bejegyzés továbbadása előtt!

A munka végén a csoportok válasszanak egy szószólót, vagy közösen mutassák be, kikhez szól a plakátjuk, hogyan kelti fel a figyelmet, és milyen cselekvésre ösztönöz! Az elkészült plakátokat helyezték el a pedagógusok iskola közösségi termében!

Zárás: A megtanult ének közös eléneklése, majd egymás plakátjainak megtekintése.

Készítette: Kalicz Gizella katechetikai szakértő RPI, 2026. szeptember 17.

A képek MI segítségével készített, egyénileg szerkesztett illusztrációk

Mellékletek

REFORMÁCIÓS PROJEKTNAP • 1. ÁLLOMÁS: ÍZEK A REFORMÁCIÓ KORÁBÓL
KÁRTYAGYŰJTEMÉNY PEDAGÓGUSNAK

HAGYMÁK

KÁSA

KÁPOSZTA

TOJÁS

HAL

SAJT

CSOKOLÁDÉ

BANÁN

PAPRIKÁS KRUMPLI

KUKORICAPEHELY

PARADICSOM

FŐTT KUKORICA

Instrukció: Előre vágja ki a kártyákat! A feladat során a diákoknak szét kell válogatni az alapanyagokat.

REFORMÁCIÓS KOR VISELETI LEÍRÁSKÁRTYÁK

12 KIVÁGHATÓ KÁRTYA

1.

DOLMÁNY

Testhez simuló vagy enyhén bővebb férfi felsőruha. Elöl gombokkal vagy zsinórokkal záródott. Készülhetett egyszerűbb vagy díszesebb anyagból is.

2.

MENTE

Kabáthoz hasonló férfi felsőruha. Hűvösebb időben a dolmány fölött viselték. A módosabb emberek mentéje díszesebb anyagból készülhetett.

3.

KÖPENY

Bő, vállra terített felsőruha. Az eső, a szél és a hideg ellen védté viselőjét. Férfiak és nők is használhatták.

4.

INGVÁLL

Vászonból készült női felsőruha. A felsőtestet és a karokat takarta. Más ruhadarabokat is viselhettek fölötte.

5.

PENDELY

Vászonból készült női alsóruha. Hosszabb, bő szabású ruhadarab volt, amelyre további rétegek kerültek.

6.

PÁRTA

A fejen viselt, gyakran díszített női viseleti darab. Elsősorban fiatal, még nem házas lányok viseletéhez kapcsolódott.

7. FŐKÖTŐ

A hajat részben vagy teljesen elfedő női fejviselet.
Különböző anyagokból és eltérő díszítéssel készülhetett.

8. SÜVEG

Férfiak által viselt fejfedő.
Formája, anyaga és díszítése viselőjének helyzetétől és a helyi szokásoktól is függhetett.

9. PALÁST

Hosszú, bő, köpenyszerű felsőruha, amelyet a vállra terítettek vagy a vállnál rögzítettek. Védhetett a hidegtől, és díszesebb rangot is kifejezhetett.

10. CSIZMA

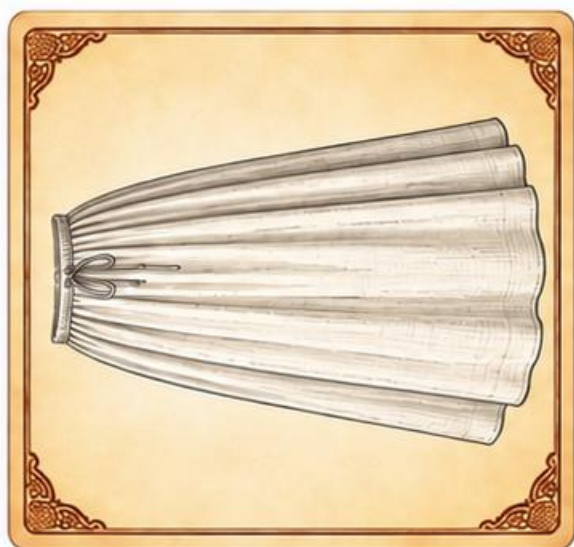
Bőrből készült, a bokánál magasabb lábbeli.
Védte a lábat a hidegtől, sártól és sérülésektől.

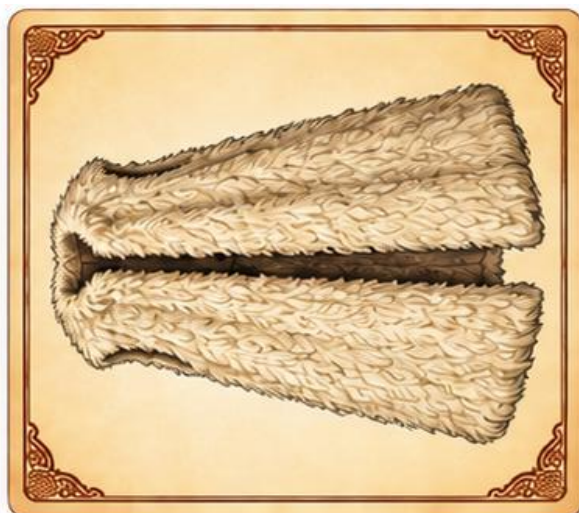
11. KÖTÉNY

A ruha elején viselt textildarab, amely munka közben védte az alatta lévő öltözetet.

12. SUBA

Bőrből, gyakran juhbőrből készült, meleg felsőruha.

DOLMÁNY

MENTE

KÖPENY

INGVÁLL

PENDELY

PÁRTA

FŐKÖTŐ

SÜVEG

PALÁST

CSIZMA

KÖTÉNY

SUBA

A genfi iskola titkos üzenete

A feladat

Fejtsétek meg közösen a számpárok mögé rejtett üzenetet!

Az első szám a sort, a második szám az oszlopot jelöli.

Példa: 35 = N, mert az N a 3. sor 5. oszlopában található.

Osszátok fel a kódot, ellenőrizzétek egymást, majd írjátok le a közös megfejtést!

A titkosírás kulcsa

	1	2	3	4	5	6
1	A	Á	B	C	D	E
2	É	F	G	H	I	Í
3	J	K	L	M	N	O
4	Ó	Ö	Ő	P	Q	R
5	S	T	U	Ú	Ü	Ű
6	V	W	X	Y	Z	!

A megfejtendő üzenet

11 / 52 11 35 53 33 12 51 / 33 16 24 16 52 43 51 21 23 /
34 25 35 15 16 35 / 23 64 16 46 34 16 32 35 16 32 66

A ferde vonal a szavak közötti szóközt jelöli.

A közös megfejtések:
